

Interviu realizat de Ramona Magheț la Jimbolia, județul Timiș, în 13.11.1998 cu Vasile ROTARU, n. 1918. 23 martie în Basarabia, localitatea Tighina deportat din Jimbolia în Bărăgan (Dropia)

**“Să-i pomenim pe acești basarabeni,
căci și ei sunt români și creștini ca și noi”**

Mă numesc Vasile Rotaru, născut în 1918 ziua 23 martie. M-am născut din părinții Nistor și Maria, ambii creștini ortodocși, de unde am rămas ortodox, pentru că din copilăria mea, încă din școală, primele clase de școală am fost, să zic, mobilizat de un preot ortodox ca membru în ocolul bisericesc din Căușani, ceea ce am rămas până în ziua de azi un adevărat creștin, după propria mea părere, ceea ce m-a făcut ca să nu abandonez această linie. Tot în biserică am învățat muzică pentru că am avut dirijori foarte calificați, care au avut seminarii de preoți. Am avut dirijori pe Lucian Bârzan care mai târziu s-a hitoronisit, adică a devenit preot. Am avut dirijor pe Nicolae Segăret, care de asemenea era pregătit și mai apoi a fost preot tot în Căușani. Apoi în ultima vreme am avut dirijor al corului din Căușani, pe arhidiaconul Alexandru Haricotov. Era un adevărat muzician și foarte sever în ceea ce privește execuția notelor. Era un cor, mă rog, pe patru voci aș putea spune pe opt voci și cu o severitate în ceea ce privește execuția de unde am învățat și notele. Am învățat toată rânduiala bisericească.

De acolo am plecat în anii 1944 în refugiu și la orice ocazie am cântat în biserici, oriunde m-am aflat și aici la Jimbolia cu soția mea care de asemenea din copilărie a fost la Căușani în biserică. Am înființat un cor bisericesc încă din anul 1946, care pe parcurs s-a maturizat și era condus de fratele meu mai mare, Sava. În cor era și tatăl meu, soția mea, verișoara mea, cuscii, mă rog cumnații, eram mai mulți refugiați din Căușani ceea ce ne-a dat posibilitatea să întruchipăm un cor foarte bun zic eu și apreciat de preotul Nicolae Cimpoieș, care era atunci preot paroh în Jimbolia.

Îmi amintesc de cuvintele lui cu emoție. Atunci când am venit în Jimbolia a avut niște cuvinte mari de spus despre noi cei care ne îndesam pe l'ângă cei localnici la strană, iar ei aruncau priviri reci spre noi. La care preotul Nicolae Cimpoieș s-a exprimat la amvon în cuvintele: “Să-i primim pe aceștia, căci și ei sunt români și creștini ca și noi, ba încă sunt mai români decât noi, mai creștini decât noi, pentru că ei și-au lăsat vatra lor natală și-au plecat lăsându-și toate în urmă și pe cei dragi și au pribegit pentru cauza României și pentru slava sfintei noastre biserici.”

Aceste cuvinte mi-au rămas întipărite, rar întâlnite, de fapt venite din partea unui preot cu adevărat creștin, cu adevărat ortodox. Nu aceleași cuvinte le-am auzit din partea unora care, să zic, erau chiar autorități prin locurile prin care am trecut, Leordeni, județul Muscel. E greu de spus.

Totuși am reușit să avem o nuntă

Cât despre căsătoria mea, viitoarea mea soție, astăzi Rotaru Salomia Nina, a fost refugiată la Albești lângă Curtea de Argeș. Eu fiind refugiat la Leordeni i-am scris, mi-a scris, așa ne-am întâlnit și am încheiat căsătoria la Leordeni, unde am fost binecuvântați de preotul Niculescu. Așadar am avut o căsătorie plină de vitregie dar adevărat simbolică pentru că atunci când am ieșit să plecăm la biserică, urmați de nași și cu icoana între noi, după obiceiul basarabean, chiar în acel moment au apărut primele tancuri, primele care blindate, rusești

---

* Rotaru Vasile, născut la 23 martie 1918 în Tighina (Basarabia), intervievat în noiembrie 1998, la Jimbolia (Timiș)

venite mă rog, învingători fiind. Toți se uitau la noi și arătau cu degetul, căci era un lucru curios în acel moment să poți merge pe stradă la biserică. Nu ne-au făcut nici un rău, ne-au lăsat. Apoi după cununie am camuflat geamurile la un han pe care-l ocupam și nunta a fost restrânsă, dar frumoasă, pentru că am avut și un muzicant, câteva rude și în mod restrâns totuși am reușit să avem o nuntă.

Încă o durere deasupra celorlalte

Mai apoi fiind acolo în Leordeni, o comună săracă, dar cu oameni foarte mândri de poziția lor, eram priviți foarte vitreg, ba unii nu ne lăseau nici măcar să cumpărăm pâine, toți strigau: "Refugiații, uite refugiații, iau pâinea, ne ia carnea, bă!"

Până la urmă să amintesc un caz foarte nostim dar și dureros. Având cumpărat, nu știu de pe unde, o dublă de porumb m-am dus cu ea la moară în Leordeni. Era o biată piatră acolo care făcea mălai și acolo nu duceau decât femeile pe cap o dublă de porumb și nu duceau saci cu căruța sau cumva. Ieșind din moară, căci eu stam chiar lângă poartă așteptam să iasă toată lumea să nu pornească scandalul, și cum a ieșit un moșneag cam mărunțel - "Bă" - a început să strige - "iete bă refugiații, bă, nu ne mai lasă să măcinăm, bă!" El deja măcinase, că pleca cu tărăța pe spinare, apoi în urma lui o babă, femeie cu traista cu mălai pe cap: "Aoleo, aoleo, nu ne mai lasă să măcinăm, bă!" Deși eu eram ultimul și tocmai lângă poartă stam. E foarte interesantă această scenă neuitată pentru mine, căci după ce omul a măcinat, după ce omul nu mai avea nimic de zis, căci morarul măcina câteva duble de porumb într-o oră și le da drumul la toți și acolo nu mai putea de "refugieți" - așa cum le zicea "ia uite refugieții, bă, nu ne mai lasă să măcinăm" și numai acest ton le-a fost destul ca să auzi: "aoleo, refugieții, aoleo." Același lucru se întâmpla și când ne vedea la pâine, la carne sau oriunde te-ai fi dus. În sfârșit această scenă o luam drept ceva normal pentru că ei erau săraci și se simțeau incomodați, ba mai mult, săraci fiind, erau influențați pozitiv de venirea rușilor, cum că aceștia au venit să-i îmbogățească, să ia de la boieri, să ia de la bogați să le dea lor și așa că eram, nu știu cum să zic, nimeriți într-o regiune foarte neplăcută pentru noi.

Îmi amintesc de profesorul Breazu, părintele satului, purta o flamură roșie atârnată în piept, plin de insigne și ne striga: "Păi vă știm noi cine sunteți voi, bă, voi sunteți fugiti de ruși, bă, voi nu sunteți comuniști!" Dar lucrurile erau cu totul împotriva ospitalității, aceasta era încă o durere pe deasupra celorlalte.

Pe seama acestor lucruri, fiind veniți din Banat pentru unele afaceri de la Ciacova la Ghilad, veneam de cumpărăm porci, îi duceam la București pentru niște afaceri pentru că noi acasă în Basarabia am avut prăvalie și firma aia încă o mai foloseam cât privește unele afaceri, deși pe șperț, așa putea spune. Așa am cunoscut regiunea Banat, în iarna din '44 spre '45. Aicea am văzut o mare surpriză mult, mult prea apăsătoare pe suflet. Nemții de aici, șvabii erau urmăriți și era publicată în gară la Timișoara: "Prindeți și aduceți pe cutare nemțoaică, pe cutare fată, prindeți și aduceți!" Era o lovitură de suflet pentru noi, pentru că noi înșine eram acei care eram urmăriți. Este greu să le înșir pe toate pentru că trebuie să spun că la Leordeni, iar mă întorc la Leordeni unde am fost refugiați, acolo primarul, notarul, seful de post de jandarmi erau porniți împotriva noastră și nu cu altceva, ci să ne predeie rușilor. Așa am fost mânați la Câmpulung Muscel ca să ne prezentăm să ne ia rușii în primire la Comisia Aliată, de unde să ne ducă în Basarabia. Nu era vorba de Basarabia, ci de Siberia, însă românașul nostru zicea, să scăpăm de ei, că așa ne cere Stalin.

În acest caz având niște bani la îndemână, căci avusesem acasă prăvălie și mă rog ce-am mai avut în cazul ăsta eu cu tata, deja eram căsătorit, ne-am dus la București la Tribunalul Ilfov și cu niște martori facili sau plătiți, procuror, judecător tot ce s-a putut face am pus mâna pe niște acte cum că noi în 1940 am locuit pe teritoriul României, respectiv în Ploiești, unde noi nici nu cunoșteam locurile și cu acest act ne-am dus la Comisia Aliată de la Câmpulung-

Mușcel și rusu când s-a uitat a zis: “harașo” asta era bun pentru ruși, dar autoritățile locale ne știau ei când am venit noi.

În Banat

În sfârșit acesta a fost un episod amar din viață ceea ce ne-a făcut să ne retragem aici în Banat, unde am văzut oameni din natură mai bogați materialicește dar și sufleteste, căci veniți aici în Jimbolia în toate filierele trecute, venind la Jimbolia am întâlnit oameni, respectiv șvabii care erau atunci aicea, înțelepți, înțelegeau cauza noastră, am trăit cu ei ca-n familie aș putea zice ca și cu părinții noștri împreună, căci eram doi tineri și ne-au înțeles, ne-au avut ca pe copiii lor.

Și așa, într-o zi fără să ne așteptăm prea mult am devenit deportați și noi și proprietarii noștri doamna Fritz cu familia ei.

Am ajuns în Jimbolia văzând că aicea era publicat că se dă pământ celor care vor să-l lucreze (*Unde era publicat?*) Era publicat în gară la Timișoara și în cazul ăsta ne-am dus la minister, la Ministerul Agriculturii și am cerut să ni se dea o repartiție la Jimbolia și ni s-a dat repartiție la Comloșu Mic, dar la Comloșu Mic cum primarul ne-a spus că nu are loc am intervenit la Jimbolia și cum un basarabean cu suflet Marcovschi când a auzit că noi suntem basarabeni și vrem să ne colonizăm în Jimbolia a făcut totul pentru noi și ne-a repartizat în Jimbolia. Așa am ajuns jimbolian. (*Noi fiind cine, dumneavoastră și familia?*) Eu cu soția și familia respectiv tata, mama și ceilalți ai noștri respectiv și unchiul și cumnatul și toată familia, toți cei veniți din Căușani. Eu m-am dus la Asociația colonizărilor și am găsit acolo oameni cu suflet care ne-au înțeles, ne-am stabilit în Jimbolia, ceea ce a fost un mare noroc pentru că ne-am găsit și de lucru și fiind plecați de la un orașel am nimerit într-un mediu mai orășenesc decât Comloșu Mic sau ale regiuni. Așa am ajuns să fiu în Jimbolia.

Aicea în '46 am primit pământ, am muncit pe el (*Cât pământ ați primit?*) Cinci hectare de pământ și l-am muncit bine, mă rog, mi-am făcut rost de atelaje și l-am muncit foarte bine, încât am putut în 1951 să-mi cumpăr o casă în Jimbolia. (*Până atunci unde ați locuit, la doamna Fritz?*) Da și în 1951 mi-am cumpărat casă, însă casa avea niste chiriași în ea. Acești chiriași erau membri de partid, toți, câți erau în ea și nu ne-au primit în casa cumpărată până când am fost deportați toți din casa doamnei Fritz. Așa ne-au târăganat nu se poate, nu se poate. Așa că am avut nenorocul să nu locuim nici o zi în casa cumpărată deși se zicea că e casa noastră. Dar atunci se puneau multă bază pe membrii de partid și nu am reușit să-i scoatem din casă, nu ne-au primit în casă.

A căutat să ne răzlețească pe fiecare, să fim despărțiți unii de alții o dată cu deportarea

Așa că am fost deportați tot de la doamna Fritz, numai că doamna Fritz a fost deportată în altă parte a Bărăganului în satul Petroiu și noi în Dropia. Chiar fratele meu a fost deportat în Dâlga, a căutat să ne răzlețească pe fiecare, să fim despărțiți unii de alții o dată cu deportarea. Așa am ajuns pe Bărăgan. Aceste amintiri sunt foarte dureroase, emoționante pentru oricine își amintește.

Acea duminică de Rusalii am cântat în corul bisericesc, cum era corul bisericesc mă rog, întreg. A venit un milițian și fără să se descopere pe cap a intrat în cafazul corului și ne-a numărat așa din ochi, ne-a văzut. Era deja hotărât că noi eram căutați. În același timp pe stradă se băteau tobele prin toate satele, se anunța prin toboșar că nimenea nu are voie să iasă din oraș, căci în afara orașului sunt manevre militare și este pericol de împușcare. Erau într-adevăr numai cuiburi de mitraliere în jurul orașului Jimbolia, deci eram încercuiți nu se mai putea scăpa nicăieri.

Aș spune un episod cu totul ieșit din comun: un membru de partid și care noi îi ziceam subnotar, deci secretarul notarului din Jimbolia, cu două zile înainte, respectiv joi (*Cum s-a numit?*) Henertz Hans a venit la mine și după ce i-am oferit scaun a început să-și frece mâinile

așa între genunchi că nu știa cum să înceapă și cu greu a început să-mi spună pe scurt “Voi sunteți puși pe listă ca să vă ia” Nu știa deportare, sunteți puși pe listă.” Faceți tot ce puteți și fugiți treaba voastră. Numai aici spun, aici să rămână.” Desigur că era pentru el un mare pericol ca să fi fost divulgat acest secret al securității. Având atunci două vaci cu lapte și patru porci mari, având gospodărie ne-am consultat cu soția dar era prea târziu ca să fugim, căci eram încercuiți și am rămas așa. Mai mult decât atât, chiar atunci joi, în aceeași zi, trebuia să fac contractul pe casa cumpărată și bine că l-am făcut, că am rămas cu contractul în buzunar am plătit intabularea, tot, avocat și am fost deportat dar am avut actul în buzunar cum că am o casa în Jimbolia. Unii au râs de mine că ce mai faci tu cu casa din Jimbolia că n-o mai vezi niciodată și totuși ajunși acolo la rândul nostru când după moartea lui Stalin când s-au schimbat unele lucruri am ajuns să fiu eliberat și deși am găsit-o deteriorată am avut unde să mă adăpostesc.

Venit acasă din Bărăgan am avut niste neplăceri căci acești nemți comuniști nu ne lăsau să intrăm în casă și am stat într-o cămeruță mică acolo fără bucatărie fără nimic. Am cerut de la primărie să ni se deie și nouă acolo măcar o bucatărie. A spus: “Nu poți să-ți faci bucatărie în curte nu trebuie să deranjezi chiriașii.” Am înțeles, totuși până la urmă le-am căutat casa, nu le-a plăcut prima am găsit altă locuință, cu multă greutate am reușit să-i mut de la mine pe socoteala mea și așa am ajuns din nou.

Cât despre Bărăgan aș vrea să mă întorc la plecarea pe Bărăgan. În cea noapte de Rusalii, atuncea era duminica de Rusalii și în seara aceea era o rumoare în toată Jimbolia nu se vedea nimic. Ne-am dus cu soția la un bar am luat așa câte un șpriț și după aceea am venit acasă și pe la ora două noaptea ne-am trezit cu niște bătăi în ușa, la stradă. Atuncea soția în cămasă, eu în pijama am fugit din casă și am încuiat ușa și ne-am ascuns în grădină, am sărit gardul și apoi ne-am ascuns într-o cultură de mac, bine ascunși și în același timp au intrat căci proprietărea noastră doamna Fritz le-a dat drumul să intre. Și atuncea au întrebat-o pe ea unde suntem și nu știu de unde or fi simțit ei că noi eram în grădină. Era și un biet cățel care nu tăcea pe acolo si-atunci cum avea pe sub cosarul pe cere ieseam în grădină, avea poartă cu cheie, a luat cheia da la proprietărea noastră doamna Fritz si a descuiat grădina si a venit în grădină. Noi eram ascunși acolo. Au venit doi milițieni și unul a stat mai lângă poartă, celălalt a făcut un tur pe niște cărări acolo dar nu ne-a văzut, eram lipiți la pământ și așa am rămas acolo, am rămas până ziua. S-a făcut ziuă, doamna Fritz își încărca în căruță bagajul, căruțele erau mobilizate pentru a se duce la gară, iar noi stam în grădină și atunci ne-am furișat pe sub niște duzi și am intrat înăuntru pe ascuns și am încuiat ușa, dar am fost simțiți nu știu cum de ei și îndată au venit și au început să bată cu armele în ușa cu baioneta a deschis geamul și atuncea am descuiat. Când au intrat cu baionetele în armă, securiștii, milițieni am crezut că trag în noi, au început să strige: “De ce nu ați deschis?” (*Ce ați simțit în timpul acela?*) Numai frică, nu știam cum se va rezolva, dar când au intrat ei peste noi înăuntru soția a răspuns: ”Da ce umblați ca hoții noaptea?” Și atunci s-au repezit asupra ei s-o omoare: “Cum ai zis?” Și atunci i-am rugat să tacă din gură că ea este foarte nervoasă și nu știe ce vorbește la ora asta și așa ne-au ordonat să ne pregătim ca în două ore să plecăm. Și am pus ce am putut în căruța noastră, că aveam cal, căruță. Am pus niște lucruri până când a venit un ofiter de miliție și a strigat: “Jos mobila, jos mașina de cusut, nu vă trebuie mobilă acolo!” Și atuncea cum era mobila cumpărată de noi, era pusă în căruță am dat dulapul jos, am dat și mașina de cusut jos și a început soția să plângă că ce ne facem eu sunt meseriașă eu asta știu să fac și el fiind, milițeanul, mai îmblânzit soția i-a dat atunci, îmi amintesc prea bine i-a dat 250 de lei, banii de atunci. I-a băgat în buzunar și a spus “lasă-l să plece și lăsați căruța așa, numai când vom pleca la gară atunci le puneți sus.” Și atuncea am pus sus mașina de cusut și un dulap, iar unul l-am lăsat pe gang afară, care era balotat cu sârme și înăuntru era plin cu haine, încălțăminte, bușit ca o lada și așa a rămas îmbalotat acolo pe gang cu lucrurile. Și ne-a dus pe Bărăgan.

Acolo, când am ajuns, doamna Fritz a fost ridicată nici nu știu pentru ce că avea doi băieți și unul era fugit. Dar nu era fugit pentru că a fost dispărut și pe urmă a venit. El fusese ascuns acolo în Jimbolia nu era fugit peste graniță, pentru că a apărut după un timp dar băiatul ei era în armată atunci, făcea armata și cu toate astea a ridicat-o. Au fost ei bogați și nu au ținut ei seamă de asta. Au ridicat-o mai întâi pentru că era nemțoaică și nu era lucru mare ca să fi pusă pe listă, așa că au luat-o și pe ea, pe șvabi i-a luat aproape pe toți, câțiva exceptați au fost, care au făcut armata la români înainte, care au refuzat să se înscrie în grupul etnic german, mă rog i-au socotit ei mai democrați.

De aicea ne-au dus la gară. Erau străzile pline, căruțele una lângă alta și în drum spre gară chiar îmi amintesc, pe lângă farmacie, a venit militeanul la mine și mi-a pus o hârtie în față și am semnat-o, cum că în afară de lucrurile luate nu mi-a rămas nimic în Jimbolia și am semnat-o. (Era ca un proces verbal?) Era o imprimată cum că în afară de lucrurile pe care le-am luat nu mi-a rămas nimic în Jimbolia. Practic îmi rămăsese o vacă și patru porci și la un cioban aveam șase oi, afară de păsări câte aveam în curte și recolte pe cele cinci hectare.

Când ne-a dus la gară am avut parte să văd un aspect foarte dureros, special. Un cunoscut, un refugiat bucovinean, Gheorghe Vitruc era împușcat de securitate în fâlcii, cum s-ar spune ochit în cap dar glonte i-a trecut prin fâlcii și a ieșit și așa sta jos lângă vagon și bandajat cu tifon și prin tifon trecea sânge și am întrebat “ Cine-i ăsta?”-” Gheorghe Vitruc”- “ Păi cum?”-” Păi i s-a părut nu știu ce lui securistu’ că a tras în el.”- Și așa l-a suit în vagon cu patru fetițe lângă el și soția lui proaspăt operată la spital, numai atunci era în coalescență ieșită din spital. Pe Bărăgan a ajuns și Gheorghe și soția lui, au murit amândoi și au rămas cele patru fetițe fără părinți și au crescut sub protecția unor rude deportate.

Am fost îmbarcați câteva familii într-un vagon comun pentru animale, vagon de marfă. Și acolo eram cu domnul Bach, fusese prin țări străine, era un mare om de afaceri german și acest om când am ajuns pe la București a început să tremure și să se zvârcolească că acuma ne duce și ne scufundă în mare, în Rusia. Bietul om a fost paralizat, când a ajuns acolo a și murit fără asistentă.

Ajunși acolo, răsturnate bagajele pe o cultură de bumbac. La fiecare vagon era un milițian, care în gară se da jos nu ne lăsa să ne deplasăm decât atâta. Era și Bregăr, era și Lupuleasa, erau mai multe familii în vagonul ăla. Am avut norocul să fim cu părinții acolo pe Bărăgan, dar fratele a fost dus în altă parte.

A durat cel puțin 48 de ore. Toate găurile erau ocupate cu deportați. În Timișoara am avut ocazia să-l văd pe Teoharie Georgescu. Fiind gara ticsită de vagoane el cu militianul în urma lui se plimba printre vagoane și se uita la fiecare. A dat ordin să fie adusă apă. (Ce ați mâncat?) Ce am avut de acasă. (Nu ați primit nimica?) Nu, nu am primit nimica, apă am primit. Am primit și la Lugoj și în Timișoara și în alte gări. (Cum vă întâmpinau oamenii?) Oamenii erau cam împărțiți, unii ziceau: “Bine le-a făcut că ăsta chiaburi, ăstia să-i ducă de la noi”- alții plângeau, depinde de poziția socială, materială a fiecăruia, așa cum după ce am plecat noi am aflat cu multă tristete că s-a făcut un bal în Jimbolia unde cei tari, primărie, partid au avut cuvintele: “Acum am dus neghina din grâu, acuma să ne veselim și să ne bucurăm că am rămas noi cei buni și drepti.”- deci partidul. Asemenea atmosferă era și pe Bărăgan.

Pentru aceea eram noi aduși, să clădim, să facem

Ajunși pe Bărăgan a doua zi am fost mînați la lucru, că neaparat trebuia să faci prezentă la lucru. Era trasat loc pentru sat, era trasată strada, casa avea 4-5 țărushi bătuți unde trebuie să fie, și de acolo din gară în care, în căruț, care nu a avut a rechiziționat căruț. Le-a dus, le-a răsturnat acolo. Peste noapte a venit ploaie și fiecare pe seama lui.

Nu era apă și unde era apă pe Bărăgan, era la 20-30 de metri adâncime și aveai puțină apă jos. De acolo o scoteai cu scripetele, cu frânghia și era o ceartă la apă încât credeai că ești

în iad nu altceva. Un lucru greu de spus, cum dormeam într-o noapte, un episod nostim, dormeam cu soția sub cerul liber, că nu aveam nici un adăpost. Odată ne trezim cu o bătrână o nemțoaică că dă peste noi. Slabă la vedere, dar la miezul nopții și cu o găleată în mână. Când a dat peste noi săraca se scuză atunci o întreb “Unde te duci?”- ea îmi spune pe nemțește: se duce să ia apă. Ea săraca se ducea noaptea, la miezul nopții ca să apuce rând la apă, căci era o fântână unde ziua nu puteai să apuci apă și ea se ducea noaptea ca să aducă o găleată de apă, să o scoată cu frânghia atât de puțină apă era. Și ne duceam mai departe cu căruța cu vase după apă la un chiabur să zic nu chiar boier că avea o fântână. Și ăla ne zorea că ne luați toată apa. Și avea dreptate omul avea animalele lui. Și așa cu apa pe urmă a început să ne aducă apă cu cisterna. Însă apa care ne aducea cu cisterna, era un calvar. Când apărea cisterna câți erau, oamenii în satul ăla-să-i zicem sat, toți alergau în cea mai mare fugă la apă și care era mai bun de picior fugea mai tare, apuca mai întâi la apă. Până când veneau și săracii cei bătrâni rămâneau fără apă.

Așa ni s-a impus imediat să facem case pe Bărăgan. Problema era tocmai apa și atunci au venit unii, de fapt un țigan care era președinte acolo și alți securiști, care erau majoritatea țigani și ne-a spus “Faci casă!”- “Păi cum să fac casă, tovarășe, dacă n-avem apă nici de băut?”- “Faci colea fântână, faci puț și scoți apă și faci casă. ”Păi, unde?”-”Sapi colea până când ajungi la apa și scoți apă și faci casă colea, uite ai pământ din pământ faci casa” Și până la urmă ne-am apucat noi și am făcut o fântână, alții au făcut alta, pe sectoare, mă rog și s-au făcut fântâni acolo pe Bărăgan. Și am început să, după ce am făcut fântână, trebuie să vă mărturisesc că la adâncimea de 22 de metri am fost eu de rând că am făcut cu rândul, la rând să sap în fundul fântânii, am săpat și pe urmă am tras cu calul, cu scripete omul din fundul fântânii și nu era pietruită fântâna, așa sapată direct. În sfârșit așa am făcut fântâni. Scandal mare era, că cei care încă nu făcuseră fântână veneau să ia apă de la noi și se seca fântâna aia nouă, că nu era prea multă apă și atuncea era ceartă și era o contradicție unii ziceau că noi am fost mai harnici și am făcut, faceți și voi. În sfârșit așa au început să facă oamenii case. Și din pământ și apă am făcut pereții, pe urmă ne-au dat ei niște lemne acolo, pe care am pus paie (*Pe bani?*) Nu, au adus ei niște lemne și le-am acoperit cu paie, dar până atuncea a fost greu pentru că omul trebuia să plece și la lucru și bătea într-un tampon de tren și bătea în el ca să adune lumea la Miliție și de acolo eram repartizați la diferite ferme și 10-15, căruțele erau mobilizate la gară și în același timp trebuia să faci și casa încât oamenii erau obligați să muncească și noaptea ca să-și facă casă și să facă prezența la lucru căci cei care nu se prezentau la lucru nu primeau pâine.

Primeam 250 de g de pâine și aia neagră ca pământul și aia numai dacă eram repartizați, făceam dovadă că suntem la lucru măcar unul din familie, era foarte greu. În acest moment, milițienii umblau la bagajele noastre și ocheau tot ce aveam mai bun. Așa prima dată a fost publicat ca să se prezinte fiecare cu aparatul de radio dacă îl au, aparat de radio, de fotografiat, mașini de scris așa că cumnata mea avea o mașină de scris și a dat-o, fratele meu avea aparat de fotografiat, l-a predat, dar eu având aparat de radio am zis că nu-l predau că nu știe nimeni de el și-l aveam ascuns acolo într-o ladă sub niște vase în bordei că mi-am făcut prima dată bordei. Și odată fiind plecat la lucru soția fiind la bordei au venit doi milițieni nu știu ce grad aveau și i-a spus “Am venit să vă facem percheziție.”și soția a zis ”Faceți” Au început ei să răscolească pe acolo peste tot și cum în bordei era o masă și sub masa aia era lada cu aparatul de radio, dar deasupra erau vase, farfurii toate astea, ei au deschis o ladă de zestre în care era lenjeria și când a deschis lada aia a început militeanul să răscolească în boarfele alea și a lăsat acolo din mână niște cartușe de pistol. Și atunci a început să o preseze pe soția mea să-i dea pistolul. Soția s-a speriat și a început să plângă, să tremure de unde a rămas multă vreme stresată, bolnavă de inimă, căci moartea ei a fost boală de inimă până la urmă. Așa că am avut parte și de o percheziție foarte dură, neomenească, nici n-am văzut

pistol în casa mea. Când a început să plângă soția mea, el a cules din nou acele cartușe, le-a băgat în buzunar și spune “Da unde-i aparatul de radio?”- Soția a spus: “Nu-l avem, l-am lăsat la Timisoara la reparație” Și au plecat și aparatul de radio era chiar acolo în bordei sub masă sub niște tacâmuri. Și atuncia am luat aparatul de radio și l-am îngropat, învelit în niște preșuri, l-am îngropat în pământ, deasupra aveam niște gunoaie de paie, acolo și a stat acolo până am plecat înapoi. Când l-am dezgropat a fost tot putred, totul a fost oxidat încât nu am mai făcut nimic din el. Acesta a fost felul de comportament al autorităților locale, care nu erau decât securiști, îndeosebi țigani, oameni de nimic. Acel care conducea acea comunitate era un țigan din Slobozia care n-avea nici cuvânt, n-avea nici omenie și la fel și milițienii.

Pentru familii mari să zic așa, s-a făcut casă cu două camere și o bucătărie. Bucătăria era antreul respectiv, o cameră în dreapta și în stânga, iar pentru familii mai mici, care eram și eu s-au făcut case mai mici cu o singură intrare, adică cu bucătărie și o cameră, intrarea era bucătăria și o cameră nu prea mare. Eu eram cu soția, nu am avut copii și unii care au avut copii, au făcut casă mică pentru că era ușor de făcut.

Păi văz că sunteți oameni ca și noi

Prima dată s-a numit Șantierul Dragalina, pentru că a aparținut de comuna Dragalina. Pe urmă i-a dat numele de Dropia și așa a rămas Dropia până la urmă căci până la urmă au arat nu se mai cunoaște nici unde au fost casele la plecarea de acolo.

Erau multe aspecte foarte nedorite. De exemplu am să vă spun un lucru foarte senzațional pentru noi pentru momentul ăla. Când am ajuns de am mers la fermă la lucru, oamenii localnici care lucrau acolo în fermă, se uitau la noi holbat așa “Păi văz că sunteți oameni ca și noi!”- Păi da cum să fim decât niște oameni?”-”Păi pe noi ne-a adunat aici și ne-a spus că o să aducă aici niște oameni urâți cu nasuri mari, cu urechi mari și foarte răi, să vă feriți de ei că ăia sunt oameni răi să nu vă apropiați, să nu luați contact cu ei, dar văz că sunteți oameni ca oricare” Ne venea și să râdem, dar și cumva batjocoritor căci noi nu eram decât oameni ca oricare și ei se uitau lung la noi să ne vadă cu nasuri mari, cu urechi mari, urâți și periculoși. Era o politică foarte îngustă că acei oameni despre care vorbeau ei că o să-i aducă aicea nu erau decât acei care eram noi și nimic deosebit, dar oamenii erau speriați aveau și ei această psihoză în ei cum că ăstia sunt periculoși că așa ziceau că “e periculoși” - noi nu eram nici periculoși nici răi noi eram multumiți să ne câștigăm pâinea cea neagră acolo.

Vasilescu Vasia a fost o comună, adică un “sat nou” să zic așa de deportați lângă Călărași și acolo era un sat mai prosper, mai bine pus, pentru că era aproape de oraș, oamenii își mai găseau de lucru pe la oraș și era pe un șes mai jos, nu era pe culme ca noi. Însă mai apoi, dacă vorbim de apă ce s-au gândit ei să facă irigații. S-au făcut irigații pe un teren mai sus și acele canale pe care mergea apa mai sus decât satul a făcut să inunde cu apa satul respectiv. Și așa Vasilescu Vasia, acel sat a ajuns inundat cu apă cu atât mai rău cu cât oamenii nu mai știau unde să se ducă. Asta s-a întâmplat în '54, când au ajuns ei cu canalizările, irigații și au făcut-o în așa fel încât și satul ăla și satul Gambeta de lângă Călărași, au fost inundate pentru că au urcat cu canalele da apă mai sus decât nivelul satului. Ei vorbesc poate de apa care o scoteau înainte de a fi inundat, dar apa era așa de proastă, că nimeni nici o femeie, nu se putea spăla pe cap cu ea. Era apă de pe piatră, era apă rea, apă amară, nu era bună la gust, dar noi ne-am obișnuit cu ea. Era imposibil, cu orice săpun și tot nu se putea, dacă femeia se spăla pe cap rămânea cu săpun în păr. Da așa era apa, era foarte proastă dar noi ne-am obișnuit așa, trăiam și noi potrivit locului, ce altceva se putea face. Nu era primul rău apa, căci era, nu am avut lumină, nu am avut șosea nu am avut nimica. Lucram la fermă 3-4 km. în timp de iarnă, ferma Partizanul se zicea, care o conducea pe atunci Triță Făniță, care astăzi e pe post de senator mi se pare. Îi știm noi sufletul lui, cât suflet avea el pentru cei care erau în detenție, dar nu e el singurul care profită de pe urma Revoluției!

Ferma avea animale și păsări și porci și agricultură. Toate erau deservite de cei din Satul Nou- așa ziceau ei- pentru aceea eram noi aduși, să clădim să facem. Am făcut acolo, cu mâna noastră s-a făcut fabrica de bumbac, căci se cultiva bumbac. Această fabrică s-a făcut absolut gratuit. Vreau să vă spun cel mai sincer că am cărat la acea fabrică de bumbac 18 vagoane de balastu descărcat direct din vagon în cărută. Îți da vagonul și îl faci- așa spunea, pentru care n-am primit nici un leu. Atunci când ne-am dus noi, că ne mințea că o să ne plătească, ne-am dus cu niste olteni care saracii cu boii lor slabi au muncit și ei, a ieșit un oarecare inginer Medusten dintr-o baracă și atâta doar ne-a spus voi ați fost aduși aici să munciți nu doar să câștigați și ne-a întors spatele, cu atât am rămas. Aceleași răspunsuri au fost peste tot. Ne-au făcut unii că până la urmă au fost și reclamații din partea unora dintre noi când s-au mai învechit lucrurile, că am lucrat la un santier și nu ne-a plătit nimic- zicea că ne plătește. S-a descoperit că un oarecare Măcelarul zis Măcelarul dar era șef contabil, care ne-a mâncat banii la toți și a semnat în numele meu. Semna în numele nostru, cum noi nu aveam acces pe la Procuratură, ne lua banii. Și s-a descoperit, am fost duși pe la Procuratură, l-am dat în judecată, dar a durat procesul mult și n-am primit nici o despăgubire. S-a mușamalizat.

Am cărat grâu la batoză, la diferite munci. Eu respectiv cum am ajuns acolo la începutul anului 1952, am intrat la fermă. Am lucrat doi ani ca pontator la niște brigăzi de tractoare, căci erau așa încadrați ei că pământul era răzlețit, nu era comasat și avea nevoie de un pontator o brigadă, care să măsoare, să calculeze și eu am lucrat ca pontator. Alții au lucrat cu brațele, unde au putut. Eu am luat postul acesta de pontator, mai erau și alții la alte brigăzi și așa am lucrat doi ani pontator. După aceea am stat acasă că ne-a dat afară că a spus că au învățat și ei să ponteze acuma și în cuvinte foarte ieftine au spus: ”Lasă-i bă pe ăștia învățați și voi nu trebuie să câștige pâinea ăștia din satul nou”-și ne-au scos de acolo. Fratele meu era șef de brigadă, l-au dat afară fără aviz, fără preaviz căci aveau deja oamenii lor calificați. Pe măsură ce se calificau ei noi eram scoși afară și așa am rămas de lucram, aveam un cal, o căruță și mai lucram în căraușie pe le treieriș, pe la gară pe unde puteam cu plată și fără plata. Cu 7 lei pe zi sau 15 lei pe zi, cu calul cu căruța. Din 7 lei 4 era masa și restul rămâneai cu 3 acasă.

Ce vroiau aceea ne impuneau

Soția mea a lucrat și ea la câmp dar pe ascuns, mai cu seamă că insistau unele femei care să-și coase o bluză o fustă și ea fiind cunoscută croitoreasă lucra acasă așa pe ascuns. A fost descoperită. Au aflat cei de la Primărie prima dată și într-o zi ne-am trezit cum veneam în cărută cu ea de la muncă cu inspectorul financiar de la Călărași, cu Președintele de acolo de la Sfatul Popular la noi acasă. I-a făcut perchezitie. I-a găsit niște lucruri începute, nici justificare nu avea pentru care i-a dat o amendă încât având un porc gras, era toamna am vândut și abea am mai pus de acoperit cheltuielile pentru că a găsit mașina de cusut Dar ne-a așteptat acasă pe când noi venim de la muncă și pur și simplu și -au bătut joc de noi că ne-au și amendat, iar eu pentru că aveam un cal mi-a pus impozit pe căraușie, ca și când eu făceam căraușie, deși lucram cu el la fermă. Făceau tot ce le dădea lor prin minte, ne persecutau grozav pentru că eram deținuți. Noi nu aveam un cuvânt de spus ce vroiau ei aceea ne impuneau.

Aicea când a intrat milițianul și securistul ne-a cerut buletinul, iar noi nu mai aveam nici un act, iar acolo pe Bărăgan ajunși ni s-a dat buletinele dar ni s-a pus pe buletin DO 200, deci noi am fost încadrați în HCM 200 din 20 mai 1950, care era publicat în “Drapelul Rosu” de atuncea. Acel HCM- Hotărârea Consiliului de Miniștri din 20 mai 1950 a fost pentru ei valabil, publicat după un an de zile. Glăsuia cam așa: “Potrivit acestei hotărâri a Consiliului de Miniștri orice bărbat sau femeie din Republica Populară Română poate fi transferat obligatoriu oriunde, pe orice termen, folosit la orice muncă.”

Potrivit acestei hotărâri a Consiliului de Miniștri noi am fost luați și ștampila DO 200 Aceasta a fost în buletinul nostru. L-am avut în buzunar, dar cu această mențiune pe buletin DO (domiciliu obligatoriu) și în cazul ăsta care pleca mai departe decât raza comunei respective de care apartineam era prins și dus la Canal sau la diferite alte munci în alte părți. De exemplu au fost câte unii, o femeie bătrână a plecat și ea până la o fiică a ei la București și a fost prinsă și dusă la Popeși Leordeni - o grădină de zarzavat acolo aproape de București și acolo a stat, s-a aflat pe urmă, a aflat pe urmă bărbatul ei. Și acolo, a rămas până când a fost eliberată. Alții au fost prinși și duși la Canal.

Prima dată când am ajuns acolo mi s-a pus, mie cel puțin, nu la toți, dar la mai mulți, ni s-a pus în față o hârtie pe care scria "Recunosc că am fost adus în șantierul Dragalina cu domiciliul obligatoriu. În caz că voi părăsi acest domiciliu voi fi condamnat la 5 ani închisoare." Și am semnat această hârtie. Deci mi s-a pus în vedere de la început, verbal și în scris de către securitatea care ne conducea acolo. Un oarecare Stoicescu, un activist de partid înfocat, se juca cu un pistol cum eram adunați tot satul, se juca cu un pistol aruncându-l în sus spunând că "Nu-mi pare rău de un glonte dacă nu vă supuneți"- deci eram cu totul supuși lor. Acesta era aspectul mai grav din partea lor. Oriunde erai trebuia să execuți pentru că el te amenință cu pistolul. Când am ajuns acolo, erau ce-i drept stâlpi de lemn și multă cantitate de sârmă ghimpată. Era pregătită ca să ne închidă, dar nu s-a pus în practică. Acea sârmă ghimpată în mari cantități era adusă acolo și au fost luate de acolo și duse. Deci a fost programat ca să ne facă lagăr, dar nu s-a pus în practică, s-a pus altă măsură. Acolo unde erau comunități de ai noștri era miliția călare, patrulau. Împrejurul satului era miliția călare care își făcea datoria, patrulau în jurul nostru, dar nu ne-a închis cu gard de sârmă și așa am trăit până când am auzit odată cu bucurie nespusă că a murit Stalin și așa, asta a fost primul semnal că, totuși vom scăpa odată!

Cât despre biserică, sigur că aveam nevoie. E singura cale să zic așa unde omul poate gândi ce vrea, singura nădejde. Biserica era în Dragalina și mergeam acolo la biserică duminica, când și când, când puteam că era departe, erau 5 km. și pe câmp, drum de țară și așa că ne mai duceam la biserică în Dragalina. Alte activități culturale se făceau. De exemplu învățătorii de acolo au întruchipat în ultima vreme, niște fete care spuneau poezii, așa un fel de activități culturale. Mai erau niște fete care știau să cânte, niște oltence bune, așa cât să aibe un aspect culturat, obligatoriu. N-aș putea spune că ne deosebeam mult unii de alții, totuși pe parcurs ne-am deosebit.

Bănățenii, respectiv nemții care erau acolo țineau de tradiția lor. Din puținul lui cât muncea la fermă făcea totul și cumpăra porumb, mai aducea o traistă de mazăre, dacă o putea aduce acasă și își creștea un porc și el avea și o masă ca lumea și în casa lui, cocioaba lui mîncarea era tot ca la neamt, pentru că știa cum să le pună ca să aibe un trai mai decent, mai confortabil. Iar oltenii cu regret că sunt românași și casele lor se deosebeau de ale noastre pentru că tot mai greu trăiau. Stau cu casela nevăruite, casele lor erau parcă mai mici mai dărăpănate și așa fiecare după stilul lui.

Despre basarabeni, că am fost acolo și o comunitate de basarabeni aș putea spune cu mândrie că primii am fost noi care am făcut fântâna, primii am fost noi care ne-am făcut niște case trasate de ei. Am făcut case pentru că era cazul nu era binevenit ca să rămâi în colibă iarna. Dacă am ajuns acolo trebuia să ne facem casă. Am făcut casă, am făcut bordei prima dată. Noi ne-am descurcat mai ușor, pentru că noi am văzut un episot aproape tot atât de amar, unii dintre noi în anii 1940 1941, când au venit rușii și noi am mai avut o perioadă de pribegie și de urmărire și de toate astea și știam să ne descurcăm și acolo și aicea. În toți anii noștri din 1944 până azi am știut să ne descurcăm prin muncă, nu că am știut să furăm, dacă e vorba că am primit pământ în Banat atuncea s-a și scris în ziar, că dintre toți coloniștii- că așa ne zicea nouă coloniști- că dintre toți cei colonizați în Banat basarabeni se descurcă cel mai bine

pentru că numai prin silință poți să învingi aceste greutateți, trebuia să trecem nu puteam refuza la muncă cum nu renunțam la viață. Și așa că am făcut cum am mai amintit în 1951 să am o casă cumpărată în timp ce unul nu avea nici pâine de mâncat, fără să fur, fără să înșel, nu numai eu. Deci, basarabeni fiind cei mai persecutați, au știut să se descurce și de data asta.

Fuga

Ca să amintesc o clipă din 1940-1941 trebuie să vă spun că atunci am pribegit departe de orașelul nostru Căușani de la Chișinău pentru că acolo am găsit mai mulți oameni de felul ăsta și erau case părăsite de oameni care fugiseră în 1940 și am găsit acolo un loc unde ne mai puteam adăposti, fugiți de deportare căci pe noi trebuia să ne deporteze rușii și am fugit acolo. Acolo a dat miliția peste noi în '41 și ne-a pus în vedere ca în 4 ore să părăsim această locuință. Atuncea am fugit împreună cu fratele meu mai mic prin periferiile orașului și nici acolo nu am găsit locuință. Unde dam nu am găsit locuință și am luat-o prin grădini, o alee prin grădini unde erau niște case, niște cocioabe și umblând așa de la o casă la alta am ajuns la un om sărac. Avea o căsută: o tindă și o cameră, dar avea 6 copii mici, minori și cu toate astea i-am spus că căutăm undeva un adăpost, un șopron și el s-a gândit bietul om și după aceea mi-a spus: "Da ce căutați voi aici în Chișinău, de unde sunteți voi, ce vă face pe voi să căutați casă?" I-am spus că suntem fugiți din Căușani ca să nu ne ducă în Siberia. Atuncea el a spus, el era de fapt polonez și vorbea cam sticat "Eu am aici poiata asta, un grajdi, am calul. Voi scoate eu calul de acolo și voi veți intra acolo și veți sta la adăpost." Și cum avea el un cal într-o cocioabă acoperită pe alocuri cu stuf a scos omul calul și ne-a făcut loc de adăpost. Cu mare bucurie am trimis vorbă la tata să vină cu bagajul cu mama iar eu cu fratele meu, cu niște saci răi, cu niște cârpe și cu o lopată am curățat grajdiul de bălegar și am adus niște nisip dintr-un mal și l-am pus pe jos și așa cu tata și mama și frații mai mici cu bagajul. Și când a intrat mama a îngenunchiat și a făcut cruce la cer și a spus: "Mulțumim lui Dumnezeu că am ajuns aicea și nu ne-au luat rușii, că ne socoteam ascunși acolo în grădini. Și așa am locuit acolo o lună și jumătate așa timp de vară până când într-o duminică dimineața m-am trezit într-un zgomot de avioane și bombardament. Am ieșit afară și erau numai lupte aeriene pe sus. Atunci am intrat înăuntru și a început războiul și biata mamă în primul rând ea care era mamă la copii a început să se închine: "Doamne ajută-ne să ne scape și poate om scăpa și noi de urgia asta, de episodul ăla amar, de urmărirea asta." Și așa luptele aeriene erau foarte disproportionale că asupra unu sau două avioane germane erau 20 rusești, dar cădeau mai multe avioane rusești și unde și unde câte un mister Smith- cum îi spuneam noi. Și așa speranțele au fost reînviată. În scurt timp a început să patruleze miliția și acolo în grădini.

A apărut într-un ziar de după masă din Chișinău un comunicat că orice persoană găsită fără buletin de Chișinău să fie arestată și dusă la locul ei, la Siberia, drumul spre Siberia, căci mulți au murit în drum spre Siberia nu acolo. Și așa ne-am speriat și am fugit și de acolo. Atunci germanii luptau cu prețul vieții pentru a dezrobi basarabia, dar cu aceasta calvarul nu lua sfârșit. În acea iarnă eram recrut la Tighina. De pe front veneau vești tot mai proaste. De data aceasta am fugit fiecare pe seama lui. Tatăl meu a nimerit la un frate a lui că acasă la noi nu puteam să ne ducem și acolo a fost descoperit, arestat. Eu am fugit prin niște grădini, dormeam într-o colibă, ploua zilnic. Când dormeam odată m-am trezit, când să deschid ochii am văzut un ofiter de securitate rus cu pistolul deasupra tâmplei mele. Cum dormeam m-am trezit cu pistolul deasupra și a strigat: "Scoală-te!"- M-am sculat și a început să strige la mine să-i dau pistolul. De unde să iau pistolul? Cu el era venit și presedintele Sfatului respectiv și un țigan care sta la noi în casă și un comisar pe nume Ilie Drăgoi. A început rusul, mi-a pus ceasul în față și mi-a arătat dacă într-un sfert de oră nu scoți armamentul pe care îl ai și cu pistolul în tâmplă a început să mă cerceteze: că unde am fost, unde am fugit, unde mi-s armele? Căci țiganul acela care sta în casă la noi m-a pârât că am venit cu arma la el să-l împușc. Practic el n-a văzut armă la mine. Și așa tot m-a silit și a căutat prin coliba aia unde

dormeam eu. A căutat, a pipăit și i-am spus că nu am nici un fel de armă. El a spus în rusește iar eu i-am spus că niciodată nu am avut o armă și nu am de unde să o dau. Comisarul care sta de o parte nu era decât un om și se juca cu o frunză în mână, dar nu zicea nimic, pentru că vedea că totul era un teatru. Eu nu aveam armă și atuncia m-a lăsat în pace, mi-a spus să nu mai plec să stau acasă. În timpul ăsta era arestat și tata și tatăl meu a stat o săptămână arestat acolo. După aceea mi-a dat ordin să ne prezentăm cu toții la comisariat și eu când am văzut că acolo este un fel de intrare fără ieșire, am fugit. Am fugit, m-am ascuns prin grădini, pe unde am putut și cum umblau ei, ca potere, ca după iepuri, umblau toți funcționarii, toți dregătorii orașului, umblau și căutau. Toți aveau armă și căutau refugiați ca și mine, nu m-au găsit căci eu mă ascundeam în oras, mă ascundeam într-o casă părăsită unde puteam să dorm un timp și ploua și unde puteam eu, nu în grădini că în grădini m-au găsit odată. Și așa am scăpat și am ajuns să vin în România.

(Ce ați mâncat?) Ce puteam, nu era problemă. Era vara, se găseau fructe. Tatăl meu a fost arestat, el știa bine rusește, fusese plutonier în armata rusă și odată, când au fost siliți că venea Frontul spre Căușani a venit ordin la telefon: ” Împachetați-vă și plecați imediat”, a venit ordin de la Ministerul lor și rusul, respectiv milițeanul întreabă da ce să facem cu acest drac bătrân- despre tata vorbea- ce să facem cu dracul ăsta bătrân. Tatăl meu era închis dar auzea telefonul-”Lasă-l dracului liber împachetați-vă și plecați” În graba asta l-a eliberat pe tata și i-a spus să stea acasă să nu fugă nicăieri și a plecat tata acasă și așa am ajuns ca și eu și tata să fim în viață și azi rămași. A venit Armata Română care ce-i drept am văzut românii luptând cu adevărată vitejie, am văzut oameni cu adevărat români cu adevărat creștini, dar, păcat că pentru puțină vreme căci în 1954 tot românii au abandonat Basarabia și au plecat, înainte de a pleca nemții. O spun cu amar, pentru că ultima dată în orașelul Căușani, era ticsit cu armată germană și pe tot frontul era numai armată germană, iar românii s-au silit să treacă Prutul și s-au îngrijit cum să-i salute pe ruși când vor veni și păcat să spunem că nu toți s-au gândit așa dar așa a fost. Ofițerii i-au instruit pe soldați cum să-i salute pe ruși. Când au dat atacul cel din urmă românii au fost de partea rușilor la 23 august și atuncia nu o spun cu ironie, o spun chiar la obiect.

Boba

Am cunoscut om care a împușcat el evreu în Basarabia și am ajuns să mă întâlnesc cu el șef la fermă, era un comunist de temut tot acea persoană. Poate dacă îi făceam un denunț ca criminal avea de îndurat, dar nu i-am făcut, nu m-am gândit să fac asta că nu am făcut niciodată nimănui nici un denunț. *(Cum s-a numit?)* Un oarecare Costică Pește, care fusese plutonier de jandarmi în Căușani. A ajuns un șef la fermă sau brigadier, soția lui era contabilă cu care fusesem eu, oarecum fiind de acolo, cu soția lui am avut o relație de băieți- fete și mă cam rivaliza el așa că m-a și persecutat pe aicea.

Cu regret trebuie să spun că românul a fost schimbător, s-a schimbat. Din acela care a activat mai rău decât nemții, pentru că eu l-am văzut cu ochii mei când a venit în Căușani l-am întâmpinat cu mulți alții și pe lângă noi era și o biată jidovcă, evreică, Boba îi zicea ei săraca și se ținea după mine parcă eu puteam să o apăr. “Că eu n-am făcut nimic!” Și când a ajuns acolo, Costică Pește, plutonierul a zis: ”Bine ați venit!”, iar el a zis: “Bine că te-am găsit!

Ia-o bă!” Și a dus-o mai la 50 de metri acolo pe un șes și a împușcat-o pe biata femeie. Era o femeie săracă. Mi-a spus ea că dormise în pădure la noi, căci noi am avut lângă casă o pădure, dar săraca n-a rămas în pădure, a intrat drept în fața lui Pește care i-a dat comandă să o împuște unui caporal. Deci cu asemenea aspecte ne-am întâlnit noi. Ici criminal căci numai crimă se putea numi acea ucidere, era o femeie săracă, acea Boba.

Revelion în Bărăgan

În seara de 31 decembrie 1951 era o ploaie rece și cu vânt. În cocioaba noastră curgea apa prin tavan, căci paiele nu erau un acoperiș ca lumea. Singura soluție era să adunăm toate vasele să le punem în pod unde curgea apa. După ce am făcut acest lucru, soția fiind bolnavă în pat, m-am pus lângă o masă și cu un creion negru și un petic de hârtie mi-am notat acestea, fiind în noaptea de Revelion în care niciodată nu am fost singur, căci purtând și numele de Vasile totdeauna am fost în alte împrejurări și am scris următoarele:

Urătură

Aho, aho cu anul nou
Mai jalnic decât orice an
Ce-ai fost viteaz sau chiar erou
De ne-ai găsit în Bărăgan
Iar voi frați de prin bordeie,
Din Banat, din Severin
Strigați anului să steie
Și la anii care vin
Că nu-s ani de împlinire ale sfintelor dorinți
Ci sunt ani de ispășire și blesteme din părinți
hăi, hăi!

Aho, aho tu vânt turbat,
Ce-mi fluieri a sărăcie
De la răsărit scăpat
Ce-aduci teamă și urgie
Vânt premergător cu ploaie,
Ce-mi bați dușmănos a van
Și-n cocioaba mea cu paie
Curge apa prin tavan.
Cei din câmp și de la roabă
Hai sculați în noaptea oarbă
Puneți paie pe bordei
Că ne-îneacă norii grei
Hai să mai mânati
hăi, hăi
Sculați voi copii și frați
Nebăuți și nemăncați
Lângă voi va alăturați
Și cu ei vă îndemnați
Să-nchinăm cu Noul an
Cu noroc și bucurie
Să muncim cu mult elan
Până când naiba mai știe
Să vă fie casa casă,
Nu pereți umezi cu iarbă
Să vă fie masa masă,
Nu cu-n ciob de pâine neagră
Iar de mândra așezare
Să-i urăm într-un ceas bun
Până-n vara viitoare să se aleagă praf și scrum
Mânați boii măi flăcăi,
hăi, hăi

Bufnițe și cucuvele cu sinistrul lor suspin
Să rămână numai ele
Pentru anii care vin
Iar voi popi și profesori,
Avocati, judecători
Ce-ati ajuns grăjdari,
Bouari ori paznici de câini, porcari
Să fiți mândri că gustați din paharul ce se pune
Nu doar la părinți și frați
Ci la întreaga națiune
Și vă fac astă urare
Fără vin fără mâncare
Lângă opaitul de pe masă
Când de sus îmi plouă-n casă
Amărât și fără bani
La anul și la mulți ani

(Scrisă în noaptea de revelion din 1951-1952 într-o jalnică împrejurare, sub strictă pază, deportat).

Am scris acestea, pentru că știam că sunt foarte stricte ordinele. Mulți au ajuns să-și ispășească anii de muncă silnică pentru unele ca acestea. Cunosc pe unii ca un prieten al meu pe nume Căpătână. Locuia în Dragos Vodă, nu era deportat, dar a scris unele ca acestea, fiind și el nu știu cum versificator și pe această temă a ajuns să fie condamnat la 5 ani închisoare și acestea sunt cele mai adevărate și cele mai autentice lucruri.

Și pentru soția am scris:

În surghiun
Din țărână și din lacrimi
O cocioabă, ți-ai zidit,
Iar de acum,
Chipul tău pe-această carte
O să fie la infinit.

Această este coperta primului volum de versuri. În clișeu soția mea în cocioaba cu paie.

Starea socială era de nedescris

De îndată ce am ajuns pe Bărăgan s-a instalat prima dată un bordei făcut de oameni, în care s-a adăpostit Miliția. La Miliție era un tampon de tren, care se bătea dimineața cu un fier mare. Marca adunarea celor deportați. Și fiecare știa că trebuie să se prezinte.

De acolo erau oamenii despărțiți și orânduți la diferite secții: unii la gară-la căraușie, alții la diferite corvezi. Cei cu căruțele se prezentau cu căruțele, cei cu mâinile erau împărțiți. Fiecare dintre brigadierii, șefii de secție își cereau oameni. Așa cum stăteau lucrurile unii oameni primeau bani pentru muncă, alții nu primeau. În special cei care aveau căruță erau trimiși la diferite munci, la căraușie din gară, care nu se plăteau. Astfel eu am cărat din Balta Trămcean, de dincolo de Borcea din Insula de pe Dunăre, dincolo de Călărași de peste 30 de km., am adus stuf pentru a acoperi așa zisele instituții. Adică Școala, Sfatul Popular, Primăria, Dispensarul, Miliția, Cooperativa, toate acestea.

Acolo, eram noi rânduți, cei care aveau un cal sau doi. Lucrul acesta m-a costat mai mult de o lună de zile pentru că, la un drum, făceam două zile. Acolo tăiam stuful, îl scoteam afară prin noroi, prin apă și a doua zi, veneam cu căruța plină cu stuf. Nu ne-au plătit nici un ban.

Tot așa s-a făcut acolo Fabrica de îngrânat bumbac. Asta s-a făcut numai prin corvezi, cu oameni care aveau cai, căruțe. Erau oltenii, care aveau boi. Și așa am cărat acolo cu niște dovezi la mână 18 vagoane de balastru. Ni se da vagonul la car și le-am cărat acolo la aceste clădiri. Inginerul Meduș, așa îl chema, de la Șantierul Icaz ne-a răspuns când ne-am dus să cerem să ne plătească, atâta a zis: “Voi ați fost aduși aici să munciți nu să câștigați.” Și cu aceasta ne-am întors înapoi, nu am primit nici un ban. Tot așa și alte munci le făceam și degeaba.

Când am ajuns acolo, era vorba de primul adăpost. Chiar în noaptea aceea a și plouat. Noroc că am avut un dulap de acasă și l-am pus așa aplecat și am putut să mă adăpostesc cu soția. Pe urmă am cumpărat niște lemne de la un sat vecin de acolo și am făcut un bordei. Am săpat o groapă, am pus lemne, buruieni, paie și am locuit în bordeiul ăla. Când ploua, era ud și în bordei. Aveam un cal, o vacă care le-am lăsat afară. Trebuia să ne facem adăpost. Dacă nu îți făceai adăpost, stai în colibă și coliba era doar din paie, din gunoi și la ploaie toate se stricau. Am făcut bordei și după aceea am fost obligați să facem casă. (*Cine v-a obligat?*) Cei care ne conduceau acolo. Era Securitatea, venită de la Partid. Își ziceau: “tovarășul profesor, tovarășul student,” practic era securitatea toată la un loc. Aceștia ne-au silit să facem casă.

Pentru o găleată de apă trebuia să te duci un metru la o fântână și acest lucru era destul de greu pentru noi, căci noi nu aveam apă nici de băut, nu aveam apă nici pentru animale. Așa am început să facem casă din țărână, din apă și am primit niște ferestre de la ei și așa am făcut casă. Pentru acoperiș am primit ceva lemne de la ei și paie, numai că paietele putrezesc și curge apa prin ele.

Cât despre muncă nu era nici o scuză. Erăi obligat să faci casă, dar să te prezinți la muncă și plătit și neplătit. Așa am ajuns într-o stare, în special soția mea și alte femei au fost scoase de corvoadă la lipit, adică la tencuit Școala, Miliția, Dispensarul și celelalte clădiri pe care le făcuseră ei. Trebuia să fie tencuite cu pământ, cu pleavă și văruiete, în toată regula ca să fie folosite. Acestea toate de corvoadă. Toate muncile erau de corvoadă.

Noi, cum nu aveam nici bani, pâinea ni s-a dat pe cartelă: 250 de grame de pâine și 150 de grame de ulei pe lună din care abea că mai trăiau unii. Era foarte greu mai ales pentru bătrâni, care nu puteau să muncească. Noi care eram mai tineri am făcut și bordei, am făcut și cocioabă, dar erau bătrâni care nu au putut face nimic.

Îmi amintesc de o familie de bătrâni. Familia Tincu. Acesta era bătrân și orb. Mergea cu bastonul alb prin buruiene să-l vadă unii să-i deie ceva. Cine putea să-i deie că toți nu aveam. Cât despre adăpost nu și-a făcut nimic. Dormea pe o dormeză care și-a dus-o de acasă, soția lui paralizată, a murit acolo sub cerul liber, iar el orb, așa l-au luat copiii lui acasă. A reușit să scape.

Cunosc mai multe cazuri de acest fel, dar e foarte dureros să le înșir. Un fost ofițer, deși era român purta nume unguresc. A fost ofițer în armata română. Era împușcat în spate. Nu avea simț în mâini nici măcar pentru necesități. Așa era adus acolo și avea o femeie care îl îngrijea.

Un profesor, Danciu din Turnu Severin avea un ochi închis și trebuia să-și țină ochiul cu mâna. Așa era luat la corvoadă la strâns de bumbac. Se plângea omul către un satrap din ăia, unul care ne conducea pe noi. “Cum să culeg eu bumbac?” - zicea Danciu “dacă trebuie cu o mână să îmi țin ploapa sus?” Țăla i-a răspuns: “Păi cu o mână culegi bumbac și cu o mână, colea, la ochi și mergi la muncă.” Mai mult, acei bătrâni nu aveau nici bani de pâine. Era un avocat pe nume Toma. Acest avocat, bătrân fiind fără de familie luat, era atât de păduchios că se ferea lumea de el. Curgeau păduchii de pe el. Sta neîngrijit, ca un câine adăpostit. Deci starea socială era nu de neglijat ci de nedescris.

Mai mult decât atât, era un pericol care ne pândea pe fiecare. De exemplu, fostul președinte al Tribunalului Turnu Severin, Guran, lucra cu soția mea. Când, într-o noapte, a

dispărut Guran. A fost răpit de la familie. Era obiceiul că peste noapte mai dispărea câte unul. Venea unul de ai lor îl lua și îi ducea la pușcărie.

Sau unii care nu au dat cota de cereale. Veneai de acasă și îți spunea că nu ai dat cota de cereale. Trebuia să dai cota pe pământul care a rămas în Banat. Aceștia își vindeau lucrurile pe care le mai aveau pe lângă ei și ca să cumpere grâu sau porumb și să ducă cota la baza de acolo și să scape de pușcărie.

Preotul Sfetcu, un basarabean de abea ajuns acolo, era cu doi copii și soția și într-o noapte a dispărut. L-au răpit și a rămas soția lui care norocul ei, că aveau o vacuță slabă și săraca de ea, atâta făcea că cei doi copii umblau în urma ei și cu o cană se ducea la vacă și mulgea lapte și le da. Era foarte groaznic această nepăsare de om.

Partea spirituală

Despre partea spirituală. În această situație la șase ianuarie 1952, Boboteaza. Un preot, îl chema Gheorghe Zăvoianu, deși era în sevici la crescătoria de porci, paznic de noapte, ziua se îngrijea de sărbători. Își puna niște odări, nu știu cum le aduse cu el și făcea slujba la sărbători. Aș putea să spun că era un lucru de excepție căci cu picioarele în zăpadă, toți, în jurul unei fântâni am contribuit la o slujbă de oficiere la sfințirea apei. Gheorghe Zăvoianu vocea tremurândă zicea: “Oamenii mari nu sunt născuți în case mari.” Sau o altă pildă. Erau oameni, care se întrebau cum vom cânta pe pământ străin din cântările sionului? Preotul le-a spus despre evreii lui Moise. Acei oameni credincioși cântau din cântările lor de unde au fost aduși pe pământ străin. Deci era o stare sufletească. Mai mult se înălța la cer cântările noastre, decât cântecele corurilor în acele strălucite catedrale sau biserici. Acel preot era mai valoros decât cei mai strălucitori preoți. El era și paznic de noapte la grazdule de porci, Gheorghe Zăvoianu, Dumnezeu să-l ierte, dacă o fi murit că era bătrân. Aceasta este partea spirituală a noastră.

Și așa noi în starea aceea, mai aveam și un cor. Corul mergea acolo unde era preotul, fie că erau zile de Paști, fie că erau de Rusalii, fie era la Sfințirea Apei, iarna. Noi eram în jurul lui. La sfatul popular era președinte un securist să zic așa. Acesta alunga tineretul când îi vedea aproape pe lângă noi, cu joarde îi alunga și alerga după ei să nu se ia după proștiiăștia bătrâni. De preotul acela își bătea joc când îl întâlnea. “Ia zi: Doamne miluiește!” Pentru că nu era un preot pentru ei, era un nea Gheorghe, era paznic de noapte la grazdule de porci. Așa se purtau cu profesori, avocați.

Cunosc un caz foarte interesant, zic eu. Când profesorul de științe naturale, Georgescu din Severin a fost la oi cioban. Omul s-a obișnuit acolo și așa în cei cinci ani acolo a lucrat ca cioban. Era foarte priceput cioban și nu s-a depărtat. Mai și făcea glume. “Mi-am ales meseria mea științe naturale, acum o practic.”

Așa fiecare s-a dus la lucru cât a putut. Nu-i vorba că erau și învățători că și învățători trebuiau, erau mobilizați. S-a făcut școală și trebuiau să fie și învățători. Ei predau comunismul, dar ei nu făceau decât să lucreze, nu-i condamnam, dar unii ziceau: “Uite comuniștii, predau comunismul!” Interesant este că au fost și alegeri libere acolo, zise libere. Atunci s-a mobilizat un grup de băieși și fete tinere și le-a spus să meargă prin tot satul, mă rog ce era. Și mergeau peste tot și stigau: “Trăiască alegerile libere!” Ei le ziceau alegeri libere. Mai strigau: “Stalin și poporul rus libertate ne-au adus!” Deci omul era pus să strige ceea ce era împotriva adevărului. Așa multe se petreceau. Unii erau paznici sau făceau chiar agenți din oameni. Ei căutau să-și facă agenți din fiecare grup. Mai și găseau astfel de oameni, că erau scutiți de corvoadă, erau lăsați să facă ce vor și aceștia își făceau datoria. Unii dacă mai puneau mâna pe o traistă de ovăș pentru caii lor erau și pârâți. Aceasta era starea în care noi ne aflam pe bărăgan.

Plecarea din Bărăgan

(Cum ați reușit să vă întoarceți?) La plecare de acolo a fost tot o problemă. După ce s-a publicat că s-a dat libertate, în septembrie 55, ne-au spus că pleacă numai acei care nu sunt basarabeni, sau doar acei care au familii combinate. De exemplu, fratele meu, a avut soția nemțoaică și i-a dat drumul să vină acasă. Alții erau înrudiți cu localnici de aicea, iar care au fost basarabeni și soția și soțul nu le-a dat drumul. În cazul ăsta, noi câțiva basarabeni, care nu am avut înrudire cu ceilalți am rămas. Atunci am făcut o cerere prin februarie 1956. Am făcut către Ministerul de Interne că aveam o casă cumpărată în Jimbolia. Și mi-a venit înapoi răspunsul: “Cererea vi se respinge.” S-a respins. Prin mai, am făcut altă cerere către Direcția Generală a Miliției, arătând că am casă la Jimbolia și am muncit pentru casa asta, să îmi dea drumul să vin acasă. Am primit un răspuns: “Cererea dumneavoastră nu se aprobă.” Atuncea, am stat toată vară acolo. Mai pe toamnă mi-am luat inima în dinți și am zis că mă duc personal. Și m-am dus în audiență la Secretarul General al miliției. *(Unde era Secretarul?)* La București. Restricțiile erau pe zonă. De exemplu, puteam să mă duc până în satul vecin. Mă puteam duce până la Călăraș, la Slobozia, dar mai departe nu. Dacă pleca cineva până la București făcea cinci ani de pușcărie. *(Dumneavoastră cum ați reușit?)* După ce a plecat toată lumea nouă ni s-a ridicat restricțiile. Nu aveam voie să venim în zona de frontieră și în orașe. Nu mă puteam stabili în oraș și în zona de la Timișoara încoaci. Am făcut a treia cerere și m-am dus în audiență. Ofițerul de acolo mi-a spus foarte scurt: “De ce ai venit? fiindcă eu ți-am respins cererea. Voi sunteți basarabeni care ați plecat de acolo. Sunteți și ați fost împotriva Uniunii Sovietice.” - Căci, atunci, să fi fost împotriva Uniunii Sovietice era un păcat mare. “Voi sunteți reacționari!” În cazul ăsta nu m-am mișcat de lângă masa lui. El a spus: “Fă-ți o cerere și o lași aicea.” Am făcut cererea și am dat-o. Nu mi-a spus alt lucru decât: “Du-te acasă!” După un timp mi-a răspuns. Prin noiembrie am primit răspuns că ne putem întoarce la casa noastră din Jimbolia, în noiembrie 1956. *(Ca s-a întâmplat cu ceilalți basarabeni?)* Tatăl meu și cu un alt frate al meu au rămas acolo. Pe urmă s-a ridicat restricția, după câțiva ani. Nu știu în ce dată li s-a ridicat restricția, dar până în 57 nu. A venit răspunsul pozitiv în cuvintele: “Vă adresați miliției din Călărași pentru a vă face buletin de Jimbolia.” Așa am putut veni la Jimbolia.

(Cu ce ați venit de acolo?) Păi, am luat un vagon. Am avut și niște animale. Am luat un vagon de la gara Cosâmbești, am plătit vagonul, nimic de zis și ne-am întors acasă.

Așa a fost intrarea în Jimbolia

Când am venit aici, acasă, casa era locuită de niște nemți. Dar era foarte deteriorată. Ne-a spus de la Primărie că nu avem dreptul să deranjăm chiriașii. Ne-a dat o cămaruță în spate, dar nici măcar acces la bucătărie nu ne-a dat. M-am dus le ei și le-am spus că am nevoie de bucătărie. Mobila am lăsat-o pe gang. Ei ne spuneau: “Îți faci o bucătărie în curte. Nu ai voie să deranjezi chiriașul.” Chiriașii erau membrii de partid. Până la urmă am căutat noi locuință pentru ei. Le-am arătat, nu au vrut-o. Am căutat locuință mai bună decât la noi și i-am mutat pe gratis. *(Ați primit buletin de Jimbolia?)* Am primit numai după ce m-am angajat în muncă. Mi-au spus că numai dacă mă angajez atunci primesc buletin de Jimbolia. *(Când v-ați întors nu ați avut probleme cu angajarea?)* Nu. M-am angajat la Ceramica. În muncă trebuia să mă primească. Așa a fost intrarea în Jimbolia, cu greu, dar am venit acasă.

Poeziile mele

Între cărțile mele pe care le-am scris, volumul doi se intitulează: “Din umbra anilor răpiți” căci toate câte le-am scris, am scris o amintire din anii mei de detenție. Volumul trei l-am scris cu mare afecțiune față de marele poet basarabean și academician Alexandru Matevici. Era un preot membru al Academiei Române, nu numai a celei de la Chiev. Se cunoștea cu George Călinescu, cu Nicolae Iorga, personal. Am vrut să-l aduc în actualitate. Dar din păcate nu prea se vinde, nu vrea să știe nimeni de Alexandru Matevici. Este ceva de

domeniul trecutului și după cum vedem astăzi, aceeași oameni, care au apăsat jugul timp de 45 de ani se găsesc pe aceleași posturi. Mulți oameni care au suferit o viață întreagă, dacă mai deschid gura despre ceva românism sunt etichetați ca legionari. Căci orice românism se etichetează cu ușurință ca naționalism. Avem astăzi o altă plagă tot atât de apăsătoare, când oricine își poate exprima antiromânismul, numai cine vorbește de românism este condamnat de naționalism și este pus deoparte de aceeași comuniști de odinioară.

Călăuzitorul- (lui Octavian Goga)

Pe strâmtetele cărări învolburate
Purtat de visuri greu de înțeles
Un bob de in îmi încolțește în suflet
Din care apoi pribeag pe apa vieții
O pânză pe catarg era să-mi țes

O pânză ce se întinde cât îi marea
Și piscuri ce cu greu le-am explorat
Pe care mi-am cernit răbojul vieții
Cu slove mari și legi încătușate
Din cântul mut ce mi l-am intonat

Nu-s vorbe ce se pierd în disperare
Ori strigăte-n pustie către cer
Ci-s mărturii crestate pe redută
Ce murmură-n dureri nemângâiate
Poveștile sub teamă de adevăr...

A fost o dat o sfântă dimineață
Cu fluturi albi, cu cântece și flori
Ce revârșa lumină și speranță
Nădejdi în tot ce e sfânt- și creatorul,
Și-n călăuze mari cutezători...

Cu pașii rari, mahnit și fără turmă
Migra un blând păstor privind nainte,
Căci gloata ce-l slujea rămase-n urmă
Lipsită de lumini și-nțelepciune,
S-a pângărit din mers pe un bob de linte...!

Și cât vâslea în gol cu-amărăciune
Răzleț de turma sa acel păstor,
Vedea în urma lui ca prin minune
O oaste de schelete în devenire
Și-un gâde ce-l pândea săgetător

Nu știu de era Ștefan sau Mihai cel urmărit
De ceata de mișei "Cutezătorul"
Dar el părea aidona aceluia răstignit
Și adevăru atât de pângărit
Ca pe "Golgota" pironit Mântuitorul...!

